

Розгорнутий план лекцій
з курсу «Історія романських мов» (перша мова)
для студентів 2 курсу магістратури (заочна форма навчання)
Викладач: Світлична М. О.

1 семестр

Тема 1. Мови Іберійського півострова до римського завоювання та на сучасному етапі

Подається огляд лінгвістичної ситуації на півострові на різних історичних етапах; впроваджуються поняття субстрату, суперстрату та адстрату; характеризуються субстратні іберські та кельтські елементи у сучасній іспанській мові.

Тема 2. Римське завоювання у лінгвістичному ракурсі

Ознайомлення студентів з основними рисами апеннінських мов та специфікою їх укорінення на Іберійському півострові.

Тема 3. Народна латина

Основні граматичні та лексичні особливості народної латини; наголошується на розриві між літературною та розмовною формою латинської мови ще до занепаду Римської імперії; особливості латинської мови на півострові. Вест-готи та германські адстратні риси.

Тема 4. Арабське завоювання

Характеризуються основні етапи співіснування християнської та мусульманської Іспанії та окреслюються головні особливості іспанської мови, пов'язані з арабським адстратом: лексичні, морфологічні та фонетичні зміни. Мосараби; лінгвістична ситуація на півострові в період арабської присутності.

Тема 5. Іберійський романсе

Визначаються території основних говірок іберійського романсе та їх значення для подальшого формування ібероманських мов. Формування особливостей кастильського діалекту. Поширення кастильських впливів.

Тема 6. Архаїчний період іспанської мови

Розглядаються основні фонетичні та лексико-граматичні риси. Орфографічна невизначеність. Неусталеність морфологічних форм.

Тема 7. «Пісня про Сіда» як основне джерело уявлень про характер іспанської мови кінця XI – XII ст.

На прикладі найповніше збереженого тексту іспанського епосу наочно демонструються особливості іспанської мови того періоду; проводиться орфографічний, фонетичний, граматичний та лексичний уривків поеми. Ознайомлення з порядковим прозовим перекладом Б.-І. Лончини.

Тема 8. Впровадження кастильської мови у всі сфери життя середньовічного суспільства

Наголошується на ролі короля Альфонсо X Мудрого в інституціоналізації кастильської мови. Розвиток юридичного та наукового стилів. Головні мовні пам'ятки та їх особливості.

Тема 9. Іспанська мова в період Преренесансу

Основні лексико-граматичні особливості. Проблема релатинізації. Літературні пам'ятки та їх стиль.

Тема 10. Епоха Католицьких королів

Роль королівського подружжя Ісабель та Фернандо в розвитку культури та поширенні іспанської мови. Граматика Е.А. де Небріхи. Початок книгодруку в Іспанії.

Тема 11. Іспанська мова Золотого Віку

Набуття іспанською мовою XVI–XVII ст. рис, визначальних для подальшого її існування. Усталення граматичної системи. Нова хвиля релатинізації. Відмінності між мовою Ренесансу та бароко. Вклад класиків. Основні джерела запозичень.

Тема 12. Іспанська мова XVIII–XIX ст.

Створення Королівської академії. Французький вплив. Основні джерела запозичень; поява техніцизмів. Мовні особливості романтичної та реалістичної літератури. Мовне відродження в Галісії та Каталонії.

Тема 13. Іспанська мова у XX – на початку XXI ст.

Формування нових стилів. Боротьба за чистоту мови; проблема англіцизмів. Поширення іспанської у світі.

Тема 14. Основні діалекти іспанської мови

Головні діалектні регіони Іспанії; особлива роль андалусійського діалекту; фонетичні особливості Мадрида.

Тема 15. Іспанська мова в Америці

Основні фонетичні та лексико-граматичні риси. Основні американські варіанти: Мексика, Карибський басейн, Анди, Аргентина та Уругвай. Іспанська мова у США; чікано.

Рекомендована література Основна література

1. Бубковська Є.Ф., Васильєва Л.Н. Хрестоматія з історії іспанської мови: кінець XVI–XVII ст. – К.: Вища школа, 1991. (*іспанською мовою*)
2. Григорьев В.П. История испанского языка. – М.: УРСС, 2004.
3. Литвиненко Е.В. История испанского языка = Historia de la lengua española. – Киев: Вища школа, 1983. (*ісп. мовою*)
4. Шишмарёв В.Ф. Очерки по истории языков Испании. – М.: УРСС, 2002.
5. Lázaro Carreter F. Lengua española: Historia, teoría y práctica. (En 2 vol). – Salamanca: Anaya, 1975.
6. Menéndez Pidal R. El idioma español en sus primeros tiempos. – Madrid: Espasa-Calpe, 1973.

Допоміжна література

7. Бабінчук І.І. Роль кельтизації в процесі утворення романських мов та їх діалектів у світлі даних ареальної лінгвістики // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 97–104.

8. Криворчук І.О. Мозаїка: Іспанська мова в історичному та культурному контексті країни: Навч. посібник з практики іспанської мови. – К.: Ленвіт, 2003. (*исп. мовою*)
9. Ткаченко О.Б. Роль субстрату у формуванні лексики романських мов // Мовознавство. – 1985. – № 6. – С. 39–45.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <http://es.wikipedia.org>
2. <http://rae.es/rae.html>
3. www.march.es

**Критерії оцінювання практичних занять
з курсу «Історія романських мов» (перша мова)
для студентів 2 курсу магістратури (заочна форма навчання)
Викладач: Світлична М. О.**

Схема нарахування балів

По темах

Поточний контроль та самостійна робота																Залік	Сума	
Розділ 1				Розділ 2									Розділ 3					
T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T1	T2	T3	T4		
6	2	3	4	2	3	4	8	3	2	7	2	3	3	4	2	2	40	100

По видах діяльності

<i>Вид діяльності</i>	<i>Максимально можливий бал</i>
Виконання завдань самостійної роботи, робота в аудиторії	60
Письмова залікова робота	40
Усього	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

Завдання для самостійної роботи
з курсу «Історія романських мов» (перша мова)
для студентів 2 курсу магістратури (заочна форма навчання)
Викладач: Світлична М. О.

1. Самостійно прочитати теми:

1. Мови Іберійського півострова до римського завоювання та на сучасному етапі
2. Римське завоювання у лінгвістичному ракурсі
3. Народна латина
4. Арабське завоювання
5. Іберійський романсе
6. Архаїчний період іспанської мови
7. «Пісня про Сіда» як основне джерело уявлень про характер іспанської мови кінця XI – XII ст.
8. Впровадження кастильської мови у всі сфери життя середньовічного суспільства
9. Іспанська мова в період Преренесансу
10. Епоха Католицьких королів
11. Іспанська мова Золотого Віку
12. Іспанська мова XVIII–XIX ст.
13. Іспанська мова у XX – на початку XXI ст.
14. Основні діалекти іспанської мови
15. Іспанська мова в Америці

2. Виконати наступні завдання:

1. Encontrar correspondencias entre las palabras latinas y las españolas:

scalpru, calce, falce, factu, tractu, fraxinu, navacula, palea, alium, labium, alteru, caballariu, basiu, cerasea, area

caballero, fresno, coz, ajo, beso, era, hecho, otro, paja, escoplo, hoz, navaja, cereza, trecho, labio

2. Insertar las palabras ausentes a partir del archivo sonoro de la conferencia de Emilio Alarcos Llorach

El proceso de la asimilación cultural y lingüística de los hispanos (2) por las considerables ventajas prácticas que aportaba la romanización, condición (1) para alcanzar, entre otros honores, la ciudadanía romana. (4), como (2), ya estaban totalmente latinizadas en la época de Augusto.

En las zonas norteñas, de difícil (1), menos (1) a contactos culturales intensos, probablemente la latinización no se consumó hasta muy tarde, cuando sobre todo el cristianismo se difunde mediante la lengua de la Iglesia Romana. Este (1), entre otras causas, favoreció la pervivencia del vascuence.

En efecto, la conquista de Hispania por los musulmanes en el siglo octavo interrumpió la libre evolución del latín hispánico dejándolo supeditado ante (2) del árabe y la nueva cultura que con éste venía. Para hacernos una idea de cómo era el latín hispánico al final del Imperio y durante los tres siglos en que la Península estuvo sometida al poder visigodo, y (5) , debemos inferirlo de datos dispersos.

El latín (4) de la época visigótica, casi todas procedentes de Salamanca, Ávila y Cáceres, ofrece limitada información.

También se acepta que algunos rasgos típicos, (1) reflejados en los romances ulteriores, provenían del carácter dialectal itálico de los latinos asentados en la Península.

Dejando aparte la anécdota del acento gordo que hablando latín tenía como buen hispano el emperador Adriano, no más (3) que (2) del andalucismo fonético de los políticos de ahora, sólo podríamos en buena lógica (1) al substrato hispanico los fenómenos estrictamente limitados a los romances españoles. Descartemos ahora aquellos que inicialmente sólo afectaron (3) de Hispania, aunque ulteriormente se difundieran, como, por ejemplo, la pérdida de la *f* inicial.

También se puede considerar de origen indígena la difusión (3) al Mediterráneo y al otro lado de los Pirineos también, del llamado betacismo, o confusión de *b* y *v* difundida en diferido a gran parte de la Península.

Es precisamente la faja norteña menos romanizada, reducto de las particularidades hispánicas, la que permanece libre y puede proseguir la evolución de su propia lengua latina más o menos (1)

Рекомендоване методичне забезпечення Основна література

10. Бубковська Є.Ф., Васильєва Л.Н. Хрестоматія з історії іспанської мови: кінець XVI–XVII ст. – К.: Вища школа, 1991. (*іспанською мовою*)
11. Григорьев В.П. История испанского языка. – М.: УРСС, 2004.
12. Литвиненко Е.В. История испанского языка = Historia de la lengua española. – Киев: Вища школа, 1983. (*ісп. мовою*)
13. Шишмарёв В.Ф. Очерки по истории языков Испании. – М.: УРСС, 2002.
14. Lázaro Carreter F. Lengua española: Historia, teoría y práctica. (En 2 vol). – Salamanca: Anaya, 1975.
15. Menéndez Pidal R. El idioma español en sus primeros tiempos. – Madrid: Espasa-Calpe, 1973.

Допоміжна література

16. Бабінчук І.І. Роль кельтизації в процесі утворення романських мов та їх діалектів у світлі даних ареальної лінгвістики // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 97–104.

17. Криворчук І.О. Мозаїка: Іспанська мова в історичному та культурному контексті країни: Навч. посібник з практики іспанської мови. – К.: Ленвіт, 2003. (*ісп. мовою*)
18. Ткаченко О.Б. Роль субстрату у формуванні лексики романських мов // Мовознавство. – 1985. – № 6. – С. 39–45.